

Πού βρίσκεται ο τάφος του Αχιλλέα

Πού βρίσκεται ο τάφος του Αχιλλέα που επισκέφθηκε ο Μέγας Αλέξανδρος; Οι πληροφορίες που διέθεταν οι ερευνητές ήταν ελάχιστες και προέρχονταν αποκλειστικά από μΟ Αχιλλέας, ο μεγαλύτερος ήρωας της ελληνικής μυθολογίας έχει εξασφαλίσει ήδη από την αρχαιότητα την παγκόσμια και αιώνια φήμη του. Η θεϊκή του καταγωγή, ο εκρηκτικός του χαρακτήρας, ο σπαρακτικός του θρήνος επάνω από το νεκρό σώμα του Πατρόκλου, αλλά κυρίως, η εντυπωσιακή του συνομιλία με τον βασιλιά της Τροίας Πρίαμο, μας αποκαλύπτουν κάθε λεπτομέρεια της εντυπωσιακής του προσωπικότητας. Περιέργως, αυτό που δεν γνωρίζουμε, είναι ο τόπος της ταφής του, μολονότι παλαιότερα είχαν γίνει αρκετές προσπάθειες, οι οποίες δεν απέδωσαν καρπούς.

Δυστυχώς, οι πληροφορίες που διέθεταν οι ερευνητές ήταν ελάχιστες και προέρχονταν αποκλειστικά από

μυθολογικές αφηγήσεις. Αυτό σημαίνει πως δεν μπορούμε να είμαστε και πολύ αισιόδοξοι πως ο τάφος του Αχιλλέα κάποτε θα βρεθεί.

μυθολογικές αφηγήσεις

Από την άλλη, ακολουθώντας τις ίδιες μυθολογικές αφηγήσεις, ο Σλήμαν έφερε στο φως τα απομεινάρια της Τροίας και των Μυκηνών. Εξ άλλου οι αρχαίοι ισχυρίζονταν πως γνώριζαν που βρισκόταν αυτός ο τάφος, αν και δεν εννοούσαν όλοι το ίδιο μέρος.

Τι λέει ο Όμηρος στην Οδύσσεια

Μία πληροφορία μας δίνει ο Όμηρος στην Οδύσσεια. Στην τελευταία ραψωδία, διαδραματίζεται η συνάντηση των ψυχών του Αγαμέμνονα και του Αχιλλέα. Ο Αγαμέμνονας του περιγράφει τον θρήνο των Αχαιών επάνω στο νεκρό του σώμα, τον οδυρμό της μητέρας του η οποία με τη συνοδεία των Μουσών τον ντύνει και τον ετοιμάζει για τον άλλο κόσμο. Στη συνέχεια, του διηγείται πώς έγινε η κηδεία και η ταφή του:

«Δεκαεπτά μερόνυχτα σε κλαίγαμε, το ίδιο θνητοί και αθάνατοι· την δεκάτη όγδοη σε παραδώσαμε στην πυρά, σφάζοντας όλη νύχτα ολόπαχα πρόβατα γύρω σου και βόδια με κέρατα στριφτά. Κι εσύ καιγόσουν μέσα στη θεϊκή σου φορεσιά και καλυμμένος με αλοιφές και μέλι γλυκό· και πολλοί Αχαιοί ήρωες οπλισμένοι γύρω από την πυρά έτρεχαν καθώς εσύ καιγόσουν, ιππείς και πεζοί· και έγινε μεγάλος ορυμαγδός.

Κι αφού του Ηφαίστου η φλόγα σε αποτέλειωσε, μόλις ξημέρωσε, τα λευκά σου οστά συλλέξαμε, Αχιλλέα, μέσα σε άκρατο οίνο και αλοιφές. Και η μητέρα σου πρόσφερε αμφορέα χρυσό, που έλεγε πως ήταν δώρο του Διονύσου,

φτιαγμένο από τον Ήφαιστο. Μέσα εκεί κείτονται τα λευκά σου οστά, λαμπρέ Αχιλλέα, με εκείνα του νεκρού Πατρόκλου Μενοιτιάδου αναμειγμένα, και σ' άλλο σκεύος του Αντιλόχου, πού ξέχωρα τιμούσες απ' όλους σου τους φίλους, απ' όταν πέθανε ο Πάτροκλος.

Ύστερα, ο ιερός στρατός των Αργείων πολεμιστών, φτιάξαμε γύρω σας τύμβο μεγάλο και χωρίς ψεγάδι στην προεξέχουσα ακτή του μεγάλου Ελλησπόντου, ώστε από μακριά στη θάλασσα να τον βλέπουν οι άνδρες, όσοι τώρα γεννήθηκαν και όσοι πρόκειται να γεννηθούν.»

Σύμφωνα με την ομηρική περιγραφή, ο τάφος του Αχιλλέα βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της δυτικής ακτογραμμής της Τρωάδος, στην είσοδο των στενών του Ελλησπόντου. Ο Αρριανός και ο Πλούταρχος μας πληροφορούν πως ο Μέγας Αλέξανδρος επισκέφτηκε έναν τύμβο στον οποίο θυσίασε προς τιμήν του Αχιλλέα πηγαίνοντας προς την Τροία.

Ο τύμβος Kum Tere που βρίσκεται στις εκβολές του ποταμού Σκαμάνδρου ερευνήθηκε από τον Σλήμαν και άλλους, με την ελπίδα να αποκαλύψουν τον τόπο ταφής του ήρωα. Αυτή η περιοχή ταιριάζει με την περιγραφή του Ομήρου και τον 18ο και 19ο αιώνα οι επισκέπτες πίστευαν πως ο τύμβος που δεσπόζει εκεί ήταν ο τάφος του αρχαίου ήρωα. Δυστυχώς, οι ανασκαφές έφεραν στο φως ταφές μεταγενέστερες και κανένα στοιχείο δεν παραπέμπει σε πολεμιστή εποχής παλαιότερης των κλασικών χρόνων.

Λίγα χιλιόμετρα νοτιότερα στην ίδια ακτή κοντά στις αιολικές αποικίες Σίγειον και Αχιλλειον βρίσκονται δύο ακόμα τύμβοι, το Kesik Tere γνωστό ως τύμβος του Δημητρίου και το Sivri Tere. Από τους

ελληνιστικούς χρόνους και μετά, πότε ο ένας και πότε ο άλλος, θεωρήθηκαν ως ο χαμένος τάφος του Αχιλλέα που είχε επισκεφτεί ο Μέγας Αλέξανδρος. Ούτε εδώ αποκαλύφθηκε κάτι διαφωτιστικό.

Μερικούς αιώνες αργότερα, επί ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, εμφανίζεται και τρίτος υποψήφιος τύμβος. Ο Ρωμαίος αυτοκράτορας Καρακάλλας τον 3ο αιώνα αφιέρωσε ένα μπρούτζινο άγαλμα στον τύμβο του Αχιλλέα, που νόμιζε πως βρίσκεται στο Üvecik Tere, επτά περίπου χιλιόμετρα νότια της Τροίας. Μάλιστα έθαψε εκεί τον φίλο του Festus το 214. Εδώ βρέθηκαν ταφές της μυκηναϊκής εποχής, όχι όμως κτερίσματα που θα έπρεπε να συνόδευαν έναν πολεμιστή και μάλιστα έναν βασιλιά-πολεμιστή και ήρωα.

Η εκδοχή στο έργο «Αιθιοπίας»

Από αυτό το έργο, το οποίο αποδίδεται στον Αρκτίνο από την Μίλητο, έχουν διασωθεί μόνο τρία μικρά αποσπάσματα. Το πρώτο που διασώθηκε στη «Χρηστομάθεια» του Πρόκλου που περιγράφει την υπόθεση του έργου. Εκεί αποκαλύπτεται ένας άλλος τόπος, όχι πολύ μακριά από τις ακτές της Τροίας:

«Ο Αχιλλέας κατεδίωξε τους Τρώες ως την πόλη τους, και αφού μπήκε μέσα μαζί τους, φονεύθηκε από τον Πάρη ή τον Απόλλωνα. Ακολούθησε σκληρή μάχη για το σώμα του. Ο Αίαντας πήρε το νεκρό σώμα και το μετέφερε στα πλοία, ενώ ο Οδυσσέας αναχαίτιζε τους Τρώες. Ύστερα, οι Αχαιοί έθαψαν τον Αντίλοχο και ετοίμασαν το σώμα του Αχιλλέα για ταφή, ενώ η Θέτις (η μητέρα του), έφτασε με τις Μούσες και τις αδελφές της, θρηνηί τον γιο της, τον οποίο αργότερα αρπάζει από την πυρά και τον μεταφέρει στο «Λευκό Νησί». Κατόπιν, οι Αχαιοί του

φτιάχνουν έναν τύμβο και οργανώνουν αγώνες προς τιμήν του.»

Και σε αυτή την αφήγηση, ο τύμβος βρίσκεται κάπου στη χερσόνησο της Τρωάδος, αλλά δεν αναφέρει πού ακριβώς. Ωστόσο πρόκειται για κενοτάφιο, εφόσον τα οστά του ήρωα μεταφέρθηκαν σε κάποιο νησί που ονομάζεται «Λευκό». Υπάρχει άραγε κάποια αλήθεια σε αυτή την εκδοχή; Υπάρχει τέτοιο νησί;

Το νησί του Αχιλλέα

Το 1823, ο πλωτάρχης N. D Kritsikii, έκανε τις πρώτες έρευνες στο ακατοίκητο νησάκι Zmeinyi του Ευξείνου Πόντου. Είδε ένα αρχαίο κτίσμα, ακριβώς στο μέσο του νησιού, το οποίο και σχεδίασε. Κατέγραψε ακόμα και μερικά ευρήματα που προέκυψαν από μία πρόχειρη ανασκαφή. Γνώριζε καλά πως το νησάκι Zmeinyi (Φιδονήσι), ήταν η αρχαία Λεύκη ή Αχιλλεία, ο τόπος που οι αρχαίοι συγγραφείς ανέφεραν ως κέντρο λατρείας του Αχιλλέα. Όπως σε όλη την περιοχή της Ποντικής Ολβίας, ο Αχιλλέας λατρευόταν στο νησί από τους Μιλήσιους αποίκους ως Ποντοκράτορας και Σωτήρας.

Από την κλασική περίοδο δεν έχουμε σχετικές αναφορές, εκτός από έναν στίχο στην «Ανδρομάχη» του Ευριπίδη, όπου η Θέτις λέει στον σύζυγό της Πηλέα πως μπορεί να δει τον γιο του στον οίκο του στο Λευκό Νησί του Ευξείνου Πόντου. Δύο αιώνες αργότερα, την ύπαρξη του ναού επιβεβαιώνει ο γλύπτης Αντίγονος από την Κάρυστο.

Αργότερα, ο Παιουσανίας αποκαλύπτει πως, τουλάχιστον στην εποχή του, ο ναός αυτός είχε τη φήμη θεραπευτηρίου. Η Πυθία των Δελφών, μας λέει, έστειλε

εκεί τον Λεωνίδα, έναν στρατηγό από τον Κρότωνα της Σικελίας, για να θεραπευτεί.

Ο ναός του Αχιλλέα

Περισσότερες πληροφορίες για το νησί όμως, μας δίνει ο βιογράφος του Μεγάλου Αλεξάνδρου, Αρριανός, στο έργο του «Περίπλους Ευξείνου Πόντου». Το 130 Κ.Χ που γράφει το έργο αυτό, το νησί ονομαζόταν ακόμα «Αχιλλέως Νήσος», «Αχιλλέως Δρόμος» και «Λευκή». Περιγράφει τον ναό που βρισκόταν στο ψηλότερο σημείο, στο κέντρο του νησιού. Υπήρχε ακόμα ένα παλιό ξόανο του ήρωα-θεού. Το νησί ήταν ακατοίκητο, και μόνο προσωρινά το επισκέπτονταν όσοι ήθελαν να αποδώσουν τιμές στον ήρωα.

Οι πολλές κασίκες που υπήρχαν στο νησί ήταν προσφορές των προσκυνητών, αλλά υπήρχαν πολλά ακόμα αναθήματα, αγγεία και λίθοι από τους πιο πολύτιμους. Είδε και επιγράμματα στην ελληνική ρωμαϊκή γλώσσα, που ήταν όλα έπαινοι του Αχιλλέα και του Πατρόκλου, ο οποίος λατρευόταν εκεί επίσης. Τον ναό τον προστάτευαν και τον φρόντιζαν τα απειράριθμα πουλιά που ζούσαν στο νησί.

Βουτάνε στη θάλασσα και ύστερα πετούν πάνω από τον ναό καταβρέχοντάς τον και σκουπίζοντας το έδαφος με τα φτερά τους.

Ο ναός αυτός λειτουργούσε και ως μαντείο. Όσοι πήγαιναν εκεί για να πάρουν χρησμό και να προσφέρουν λατρεία στον Αχιλλέα, έφεραν και ένα ζώο μαζί με όποια άλλη προσφορά ήθελαν. Ανάλογα με την περίπτωση τους, οι ιερείς τους συμβούλευαν ή να θυσιάσουν το ζώο ή να το αφήσουν ελεύθερο στο νησί. Εκείνοι πάλι που έφταναν στο νησί αναγκαστικά, ναυτικοί

και ταξιδιώτες που έπεφταν σε κακοκαιρία, διάλεγαν για θυσία ένα από τα ζώα του νησιού, πληρώνοντας το ανάλογο αντίτιμο. Το παρουσίαζαν στο μαντείο και αν το ζώο δεν προσπαθούσε να διαφύγει, η τιμή που είχε προσφερθεί γινόταν αποδεκτή. Αν όχι, η τιμή αυξανόταν μέχρι το προς θυσία ζώο να μείνει ατάραχο. Με τον τρόπο αυτό είχε συγκεντρωθεί στον ναό αξιόλογη περιουσία.

Ο Αρριανός ανέφερε και τις μαρτυρίες που συγκέντρωσε σχετικά με την εμφάνιση του Αχιλλέα σε πολλούς προσκυνητές, αλλά και ναυτικούς που έπλεαν κοντά στο νησί. Ορισμένοι τον έβλεπαν σε όνειρο να τους καθοδηγεί πώς να συνεχίσουν με ασφάλεια τον δρόμο τους ή πού ήταν πιο ασφαλές να αγκυροβολήσουν, ανάλογα με τις συνθήκες κάθε μέρας. Υπήρχαν όμως και πολλοί που ισχυρίστηκαν πως τον είδαν στο ξύπνιο τους επάνω στον ιστό του караβιού, όπως ακριβώς εμφανίζονταν στους ναυτικούς και οι Διόσκουροι. Μόνο που οι Διόσκουροι εμφανίζονται οπουδήποτε στη θάλασσα σε όποιον χρειάζεται προστασία, ενώ ο Αχιλλέας μόνο σε όσους περιπλέουν ή προσεγγίζουν το νησί του.

Το Φιδονήσι στη σύγχρονη ιστορία

Το 1788, στο πλαίσιο των ρωσοτουρκικών πολέμων, ο Fiodor Ushacov διέλυσε τον τουρκικό στόλο στις ακτές του νησιού. Είναι ο ίδιος Ushacov του οποίου το μνημείο δεσπόζει στο κάστρο της Κέρκυρας. Ως αντιναύαρχος, το 1799 εξεδίωξε τους Γάλλους από τα Επτάνησα, ανοίγοντας τον δρόμο για την δημιουργία της Επτανήσου Πολιτείας. Μπορείτε να δείτε το μνημείο εδώ.

Το 1841, ο ιστορικός N. Murzakevich επισκέφτηκε το νησί, αλλά πλέον, εκεί

είχε κτιστεί ένας φάρος 48 μέτρων, και μόνο κάποιες σκόρπιες πέτρες από το αρχαίο κτίσμα είχαν απομείνει εδώ κι εκεί. Λίγα χρόνια νωρίτερα, από το νησί είχε περάσει ο ιστορικός Sergey Solovyon μαζί με έναν έμπορο και συγκέντρωσαν όσα ευρήματα είχαν απομείνει, τα οποία δώρισαν στην Αρχαιολογική Εταιρία της Οδησού, το σημερινό Μουσείο.

Το 2008, το Μουσείο εγκατέστησε στην Αχίλλεια που σήμερα ανήκει στην Ουκρανία και ονομάζεται Zmeinyi (Острів Зміїний), δηλαδή νησί των φιδιών, ένα παράρτημα. Εκεί εκτίθενται ευρήματα από τις ανασκαφές που έχουν γίνει στο νησί, κυρίως στην υποθαλάσσια περιοχή γύρω από αυτό: κεραμικά θρησκευτικής χρήσης που προέρχονται από διάφορα μέρη και χρονολογούνται από τον 7ο αι. π.Κ.Χ. και νομίσματα από κάθε γωνιά του κόσμου της κλασικής, ελληνοιστικής και ρωμαϊκής περιόδου.